

วุฒิชัย พิรุณสุนทร. 2544. ปัจจัยทางการบริหารที่มีผลต่อการจัดการป่าชุมชนของคณะกรรมการ
ป่าชุมชนในพื้นที่สำนักงานป่าไม้เขตขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

[ISBN 974-654-579-5]

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: รศ.ประสิทธิ์ คุณรัตน์, ผศ.ดร.เศกสรรค์ ยวงนิชัย

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยปัจจัยทางการบริหารที่มีผลต่อการจัดการป่าชุมชนของคณะกรรมการป่าชุมชนในพื้นที่สำนักงานป่าไม้เขตขอนแก่น มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการศึกษาลักษณะการบริหารและการจัดการป่าชุมชนของคณะกรรมการป่าชุมชนในพื้นที่สำนักงานป่าไม้เขตขอนแก่น ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการบริหารที่มีผลต่อการจัดการป่าชุมชนของคณะกรรมการป่าชุมชน ศึกษาเปรียบเทียบลักษณะการบริหารและการจัดการป่าชุมชนของคณะกรรมการป่าชุมชนที่มีต่อสัมฤทธิ์ผลในการจัดการป่าชุมชน และศึกษาลักษณะปัญหาและแนวทางในการบริหารและการจัดการป่าชุมชนของคณะกรรมการป่าชุมชน โดยมุ่งศึกษาเฉพาะพื้นที่ที่มีการดำเนินงานตามโครงการป่าชุมชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติและเขตป่าตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ในพื้นที่สำนักงานป่าไม้เขตขอนแก่น วิธีการศึกษาใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ เครื่องมือในการวิจัยใช้แบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคณะกรรมการป่าชุมชน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และข้าราชการที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีการดำเนินงานโครงการป่าชุมชน ในพื้นที่สำนักงานป่าไม้เขตขอนแก่น จำนวน 400 คน ข้อมูลที่ได้ถูกนำมาประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรม SPSS for Windows โดยเลือกใช้สถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการบรรยายข้อมูลเชิงพรรณนา ใช้สถิติการถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression) และสหสัมพันธ์คาโนนิคอล (Canonical Correlation) ในการหาความสัมพันธ์ของตัวแปร และใช้สถิติการทดสอบความแตกต่าง (Independent t-test) สำหรับหาความแตกต่างของตัวแปร

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า

(1) ลักษณะการบริหารของคณะกรรมการป่าชุมชน ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การจัดบุคลากร การประสานงาน การมีส่วนร่วมในการบริหาร และการควบคุม ติดตามประเมินผล ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกตัวแปร

ลักษณะการจัดการป่าชุมชนของคณะกรรมการป่าชุมชน ซึ่งประกอบด้วย การจัดทำและเสนอโครงการ การอนุรักษ์ป่าชุมชน การพัฒนาป่าชุมชน การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน และระบบนิเวศน์ของป่าชุมชน มีการจัดทำและเสนอโครงการ และการอนุรักษ์ป่าชุมชน อยู่ในระดับมาก ส่วนการพัฒนาป่าชุมชน การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน และระบบนิเวศน์ของป่าชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง

(2) กลุ่มตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคลและตัวแปรร่วมลักษณะทางการบริหาร กับกลุ่มตัวแปรการจัดการป่าชุมชนของคณะกรรมการป่าชุมชน ปรากฏความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 2 กรณี คือ กรณีที่ 1 มีความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรทั้งสองกลุ่มสูงมาก (Canonical Correlation=0.895) และกลุ่มตัวแปรอิสระสามารถส่งผลต่อการจัดการป่าชุมชนได้สูงสุดร้อยละ 80.1 โดยตัวแปรตามที่ได้รับอิทธิพลมากที่สุด คือ การจัดทำและเสนอโครงการ ส่วนตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อการจัดทำและเสนอโครงการ ตามลำดับ ได้แก่ การควบคุม ติดตามประเมินผล การจัดบุคลากร การวางแผน การมีส่วนร่วมในการบริหาร การจัดองค์การ และการประสานงาน สำหรับกรณีที่ 2 มีความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรทั้งสองกลุ่มอยู่ในระดับปานกลาง (Canonical Correlation=0.416) และกลุ่มตัวแปรอิสระสามารถส่งผลต่อการจัดการป่าชุมชนได้

สูงสุดร้อยละ 17.3 โดยตัวแปรตามที่ได้รับอิทธิพลมากที่สุด คือ ระบบนิเวศของป่าชุมชน ตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อระบบนิเวศของป่าชุมชน ตามลำดับ ได้แก่ การจัดองค์กร อาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ การมีส่วนร่วมในการบริหารและการศึกษาระดับปริญญาตรี

(3) การเปรียบเทียบลักษณะการบริหารและการจัดการป่าชุมชน ที่มีต่อสัมฤทธิ์ผลในการจัดการป่าชุมชนของคณะกรรมการป่าชุมชน ระหว่างชุมชนที่มีการจัดการป่าชุมชนที่บรรลุผลดีและชุมชนที่มีการจัดการป่าชุมชนในระดับปกติ พบตัวแปรที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ระหว่างสองชุมชนดังกล่าวในด้านลักษณะการบริหาร คือ การมีส่วนร่วมในการบริหาร ส่วนด้านลักษณะการจัดการ คือ การจัดทำและเสนอโครงการ

จากผลการศึกษา สามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการจัดการป่าชุมชนสูงสุดคือ การจัดทำและเสนอโครงการ ซึ่งแปรผันตรงกับปัจจัยทางการบริหาร ได้แก่ การควบคุม ติดตามประเมินผล การจัดบุคลากร การวางแผน การมีส่วนร่วมในการบริหาร การจัดองค์กรและการประสานงาน ตามลำดับ และชุมชนที่มีการจัดการป่าชุมชนบรรลุผลดี จะมีลักษณะการบริหาร คือ การมีส่วนร่วมในการบริหาร และลักษณะการจัดการ คือ การจัดทำและเสนอโครงการ แตกต่างจากชุมชนที่มีการจัดการป่าชุมชนในระดับปกติ